

Dijital Yaşamda Çocuk

Editör: H. Ferhan ODABAŞI

Editör: H. Ferhan ODABAŞI

DİJİTAL YAŞAMDA ÇOCUK

ISBN 978-605-318-778-3

DOI 10.14527/9786053187783

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2017, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Şubat 2017, Ankara

Yayın-Proje: Özlem Sağlam

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kuşcuoğlu

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
(0312 341 36 67)
(0535 292 34 31)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

Çocuklara ve onların anne - babalarına...

Editörün Önsözü

36 yıllık eğitimcilik hayatımı, ya çocuklara öğretmenlik yaparak, ya çocuklara öğretmenlik yapacak bireyleri eğiterek, ya da çocuklar konusunda araştırmalar yaparak geçirdim. Bu yıllar içerisinde, çocukların her zaman en kıymetlimiz olduğuna, her bir çocuğun biricik olduğuna ve söz konusu çocuk olunca, her şeyin en güzelinin yapılmasına dair inançlarım giderek pekişti. Akademik yaşantımın ve alanımın bana kattığı değerler ile uzun zamandır çocuk ve dijital yaşam birlikteliği neredeyse tek ilgi alanım oldu ve akademik hayatımın bu döneminde ülkeme tüm öğrendiklerimi, izlediklerimi, okuduklarımı aktarmak dileğiyle bu kitap macerama başladım.

Kitabın özgünlüğü, alanda bütüncül bir ilk çalışma olmasından öte yapılandırılmasında da gözlenecektir. İlk başlarda yabancı akademisyen-yerli akademisyen formunda başlayan ve tamamen çeviri olacak olan kitap, alandaki bütünlüğü sağlamak adına kimi bölümlerde çeviri yazarlığı- ki tamamen çeviri olup hiçbir yerli yazar katkısı olmamıştır-, kimi bölümlerde ise ortak yazarlık şeklinde oluşmuştur.

Bir konuda gönlünüzü ortaya koyarak çalışırsanız, yaşam size tüm kapılarını açıyor... Kitap hayallerime girdiği andan itibaren, dünyada çocuk ve dijital yaşam birlikteliği konusunda eserlerini yıllardır izlediğim akademisyenlerle bir bir tanışmaya başladım. Birleşmiş Milletlerde ve Harvard Üniversitesinde düzenlenen toplantılar beni daha da yüreklendirdi. UNICEF Türkiye Milli Komitesine buradan teşekkürler.

Kitap düşüncemi paylaştığımda, benim heyecanımı benden fazla yaşayan, ekip olmanın güzelliğini bana yaşatan bölümdaşlarım Yavuz, Suzan Duygu, Kadir, Onur, Pelin, Özgür, Aşkı, Elif, Levent ve Işıl

Size buradan kucak dolusu sevgiler...

Çocuklara ilişkin duygu ve inançların evrenselliğine ve akademik paylaşıma yol veren, kimilerini sadece İnternet üzerinden yazışarak tanıdığım, her birisi dünyada çocuk ve dijital yaşam birlikteliğinde birer değer olan Christine, Stephen, Delphine, Marilyn, Sandra, Emma, Sonia, Kari, Kate, Marc, Neil ve Amanda,

Hayallerimi gerçekleştirmeme yardımcı oldunuz. Minnettarım.

Akademisyenlerine yurt dışına açılma fırsatı sunarak, kendilerine ve ülkelerine katma değer sağlamalarına katkıda bulunan, elemanı olmaktan gurur duyduğum Anadolu Üniversitesinin değerli yöneticileri, vizyonunuz olmasaydı bu kitap olmazdı, teşekkürler.

Pegem Yayınevi ailesinin, başta Servet Sarıkaya olmak üzere, değerli elemanları Tuğba Kuşcuoğlu, Mehmet Gruşçu ve Özlem Sağlam, emeğiniz ve katkılarınız varolsun.

Sevgili Özgür ve Kadir, bölüm yazarlığınızın yanı sıra kitabın tasarımına harcadığınızı emek için teşekkürler.

Sevgili ailem beni hep zenginleştirdiğiniz için, ailenin hayatta en doyulmaz tat olduğunu yaşattığınız için, kendiniz olduğunuz ve kendi olmama verdiğiniz değer için sonsuz teşekkürler...

Prof.Dr. H. Ferhan ODABAŞI

Eskişehir, 2017

Sunuş

Dünyanın geleceğini düşündüğümüzde 6 – 18 yaşları arasındaki dünya çocuklarının en az saygı gören, en aşağılanan, en küçümsenen, ancak potansiyel olarak en güçlü grup olduklarını söylemek hiç de abartı sayılmayacaktır.

Neden böyle söylediğimi açıklayayım.

Saygı görmeyenle anlatmaya çalıştığım şey, ABD dahil çoğu yerde çocuklarımıza neredeyse hiç saygı göstermediğimiz. Dinlemek bir yana, dinlemeye çalışmıyoruz bile. Kendilerine ait olmayan, neredeyse tamamı bizim amaçlarımız olan amaçlara ulaşmalarını istiyoruz. Handiye nereye gitmeleri, ne yapmaları gerektiğini biz söylüyoruz. Çocuklarımızı bağımsız ya da birey oldukları için değil, bizim standartlarımıza uygunsalar ödüllendiriyoruz. Dünyada yönettiğim öğrenci panellerinin çoğunda öğrencilerin bir numaralı istekleri daha fazla saygı görmek.

Aşağılanan kısmını da anlatmak çok zor değil. Çocuklar bir şeyi yapabileceklerini bildikleri ve yapmak istedikleri zaman onların yapmak istedikleri ile bizim yapmalarını istediğimiz arasındaki seçim gayet açıktır. Çocuklarımıza yeni teknolojilerle bir şeyler yapabileme fırsatını vermek bir yana, gerçekleştirebilecekleri başka yönetsel görevler için bile bir kredi vermiyoruz. Sınıf ve öğretim programının sıkı çerçeveleri dışında onlardan ne bir girişim bekliyoruz, ne de böyle bir girişimi ödüllendiriyoruz. Çocuğun bütün eğitim hayatının sınıf ve okulla ilgili etkinliklerden ibaret olmasını bekliyoruz. Bazen gerçek yaşam uygulaması için çocuklardan bir gönüllülük projesi gibi kendi kontrollerinde olan bir görev istesek bile, bu görevin sadece akademik yönünü ödüllendiriyoruz. Böyle bir görevin gerçek yaşama kattığı değeri nadiren göz önüne alıyoruz. Çünkü böyle bir şey sistemimizde yok.

Ben günümüzün çocuklarının küçümsendiğini de düşünüyorum. Özellikle dünyayı geliştirmek için yapabileceklerini belirleyen potansiyeli göstermelerine izin vermiyoruz. Çocukların gerçek yaşam sorunlarını çözmelerini nadiren istiyoruz. Çünkü bu işlerin yetişkin işleri olduğunu düşünüyorum. Nadiren çok yetkin öğretmenler öğrencilerine “şaşırt beni” diyor ve onlara gerçekten şaşırtmaları için açık kapılar bırakıyor.

Kuşkusuz bu anlattıklarımın istisnaları olabilir ancak gerçek şu ki bu söylediklerim dünyadaki çocukların çoğunluğu için geçerli. “En iyi” okullarımızda bile çocuklarımız genellikle saygı görmeden, takdir edilmeden ve değer verilmeden yetiştiriliyorlar. Bunları bana söyledikleri için biliyorum.

Başka bir yol mümkün mü?

Bu anlattıklarım böyle olmak zorunda değil. İçinde bulunduğumuz yeni teknolojik çağ tüm dünyada yeni bir güçlü genç insan tipini ortaya çıkartıyor. Bu güçlü yeni insanın eğitimcileri ve aldığı eğitimle arasında yeni bir ilişki var. Şu anda bu etkiler küçük görülebilir ancak toplam etki çok güçlü olacaktır. Benim öngörülerime göre bu ilişki gelişerek güçlenecek ve bir norm haline gelecektir – tabi çocuklar bu yeni güçlerine inanmayı ve kullanmayı öğrenir ve bizler bu yeni gücü yok etmek için elimizden geleni yapmazsak! Konuştuğum genç insan tiplemesini ben “Küresel Güçlü Çocuk” olarak adlandırıyorum. “Küresel Güçlü Çocuk” dünyasındaki bir sorunu beklemeden

ya da izin almadan çözmeye çalışan çocuktur. Soruna el atar ve gerekeni yapar. Bu çocuklar teknolojiyi kullanarak bozuk alt yapıyı onarabilir, kullanılan ürünleri yeniden dağıtabilir, birbirlerine yeni beceriler öğretebilir, ağlar kurabilir, parklar tasarlayabilir, çevreyi onarabilir, resmi raporlar yazabilirler. Eski okul oyununu oynamayı reddederler. Bazen tökezleyebilirler ama bu sadece izledikleri yolu ve önceliklerini değiştirmek içindir. Bu çocukların çoğu eskiyi yapmakla yeni gücü kullanmak arasında dengeyi sağlamaya çalışacaklardır.

Eğitimciler nasıl yardımcı olabilirler

Bu çocukları güçlendirmek için bireysel tutkularının dizginlerini onlara terk etmek ve yeni araçları kullanarak bu tutkularına olumlu yönde rehberlik etmek yapacağımız tek şeydir. Tanıdığım en iyi öğretmenlerden biri öğrencilerine şu soruları soruyor. “Dünyanızda gördüğünüz sorunlar neler? Bu sorunları çözecek hangi becerileriniz var? Ne yapmayı seviyorsunuz?” böyle yaparak bu öğretmen gençlerdeki tutkuları uyandırmakta, sadece öğrenmelerini değil, eyleme geçmelerini de sağlamaktadır. Böyle yaparak güçlendirdiği öğrencilerine ise “çözümcüler” adını vermektedir. (Bu öğretmenin ismi Zoe Weil- İnternette konuşmalarını bulabilirsiniz.)

Bu “çözümcüler” dünyada çoğaldıkça ve birbirleriyle İnternet, Oyunlar ve sosyal medya aracılığıyla gittikçe daha fazla ilişki kurdukça, biz yetişkin ve eğitimciler onlara nasıl yardımcı olabiliriz? Bence en azından üç yol var.

Birincisi, çocuğun eğitim odağını hali hazırdaki eski, yönlendirilmiş ve çok dar olan bilgi ve beceri öğrenme programından uzaklaştırmak. Odağımız olmak olmalıdır. Çocuklarımızın olmak istedikleri insan olmalarına yardım etmek. Bugünkü çocukların ihtiyacı gerçek eğitimidir. Mümkün olan en erken çağda, çocuklarımızın inanç sistemlerine iyi, yetenekli, dünyayı geliştirici insan olma amaçlarını yerleştirmek ve bunu kendi biricik yol ve tutkularıyla gerçekleştirebilmelerini sağlamaktır.

İkincisi, çocuklarımızın okulda sadece iyi matematik, iyi fen bilgisi, hayat bilgisi yapmalarının yeterli olmadığını, ama daha etkili düşünme, eylem, ilişki ve başarı anlayışını geliştirmelerini anlamalarına yardımcı olmalıyız. Ancak bu yolla geleceğin dünyasında başarılı olmalarını sağlayabiliriz.

Üçüncüsü, çocuklarımıza gerçek dünyayı geliştirmek için sadece izin vermekle kalmayıp gerekli zamanı, araçları ve ilhamı da vermeliyiz ve bunu da eğitimlerinin mümkün olan en erken aşamalarında sağlamalıyız. Yeni küresel güçlü çocukların eğitimlerinin amacı öğrenmek ya da öğrenmeyi öğrenmek değil, gerçek hayatta olumlu şeyler gerçekleştirebilmelerinin sağlanması olmalıdır. Bunu başarabilmek, yeni teknoloji kapasiteleri ve bağlantılarıyla giderek güçlenen çocuklarımızın, yapmayı hevesle istedikleri bir şeydir. Şu anki test temelli eski eğitim programımızla bunu yapmaya devam edersek bazı çocuklarımız ölmeyi tercih edecektir. Çocuklarımız bunu hak ediyorlar mı? İstedğimiz bu tip bir eğitim mi? Daha iyisini yapabiliriz...

Marc PRENSKY

2016, ABD

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

1. BÖLÜM Çocuklar ve Gençlerin Dijital Yaşamla Mücadeleleri

Neil SELWYN, *Monash University, Australia (Yazar)*

H. Ferhan ODABAŞI, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Çeviri Yazarı)*

2. BÖLÜM Çocuklar ve Gençler Çevrimiçi Yaşamaktadırlar: Hakların, Risklerin ve Sorumlulukların Yeniden Yapılandırılması

Sonia LİVİNGSTONE, *London School of Economics and Political Science, UK (Yazar)*

Işıl KABAKÇI YURDAKUL, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Çeviri Yazarı)*

3. BÖLÜM Çocuklarda Çevrimiçi Sorumluluk Kültürünü Oluşturmak

Stephen BALKAM, *Family Online Safety Institute, USA (Yazar)*

Onur DÖNMEZ, *Ege Üniversitesi, Türkiye (Yazar)*

4. BÖLÜM Çocukların Korunma, Erişim ve Katılımlarının Dengelenmesi: Çocukların Dijital Çağda Haklarına İlişkin Görüşleri

Amanda THİRD, *Western Sydney University, Australia (Yazar)*

Delphine BELLEROSE, *Western Sydney University, Australia (Yazar)*

Emma KELLİE, *Western Sydney University, Australia (Yazar)*

Kari PİHL, *Western Sydney University, Australia (Yazar)*

Sandra CORTESİ, *Harvard Üniversitesi, USA (Yazar)*

Kate PAWELCZYK, *UNICEF, USA (Yazar)*

Pelin DÖNMEZ, *Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye (Çeviri Yazarı)*

5. BÖLÜM Yeni Nesil Akran Zorbalığı: Siber Zorbalık

Marilyn CAMPBELL, *Queensland University of Technology, Australia (Yazar)*

Yavuz AKBULUT, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Yazar)*

6. BÖLÜM Öğrenme İçin Evrensel Tasarım ve Engelli Öğrenenler İçin Teknoloji Entegrasyonu

Christine ANDERSON, *Western Illinois University, USA (Yazar)*

Adile AşkıM KURT, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Yazar)*

7. BÖLÜM Görsel Okuryazarlık ve Çocuk

Ö. Özgür DURSUN, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Yazar)*

Suzan Duygu BEDİR ERIŞTİ, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Yazar)*

8. BÖLÜM Çocuklar ve Dijital Oyunlar

Kadir DEMİR, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Yazar)*

Yusuf Levent ŞAHİN, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Yazar)*

**9. BÖLÜM "Çocukların Dünyalarını Geliştirme Eğitimi" Yoluyla 21. Yüzyıl
Çocuklarımızın Gücünü Ortaya Koymak**

Marc PRENSKY, *Global Future Education Foundation and Institute,
USA (Yazar)*

Elif Buğra KUZU DEMİR, *Anadolu Üniversitesi, Türkiye (Çeviri Yazarı)*

İÇİNDEKİLER

Editörün Önsözü	v
Sunuş	vii
Bölüm ve Yazarlar	ix

BÖLÜM 1

Çocuklar ve Gençlerin Dijital Yaşamla Mücadeleri	1-18
--	------

BÖLÜM 2

Çocuklar ve Gençler Çevrimiçi Yaşamaktadırlar: Hakların, Risklerin ve Sorumlulukların Yeniden Yapılandırılması	19-46
--	-------

BÖLÜM 3

Çocuklarda Çevrimiçi Sorumluluk Kültürünü Oluşturmak	47-64
--	-------

BÖLÜM 4

Çocukların Korunma, Erişim ve Katılımlarının Dengelenmesi: Çocukların Dijital Çağda Haklarına İlişkin Görüşleri	65-88
--	-------

BÖLÜM 5

Yeni Nesil Akran Zorbalığı: Siber Zorbalık	89-116
--	--------

BÖLÜM 6

Öğrenme İçin Evrensel Tasarım ve Engelli Öğrenenler İçin Teknoloji Entegrasyonu	117-144
--	---------

BÖLÜM 7

Görsel Okuryazarlık ve Çocuk	145-176
------------------------------------	---------

BÖLÜM 8

Çocuklar ve Dijital Oyunlar	177-192
-----------------------------------	---------

BÖLÜM 9

"Çocukların Dünyalarını Geliştirme Eğitimi" Yoluyla 21. Yüzyıl Çocuklarımızın Gücünü Ortaya Koymak	193-204
---	---------

Dizin	205-206
--------------------	---------

Yazarların Özgeçmişleri	207-217
--------------------------------------	---------

1. BÖLÜM

ÇOCUKLAR VE GENÇLERİN DİJİTAL YAŞAMLA MÜCADELERİ

Giriş

Önünde sonunda gündelik yaşantılarımız bir şekilde dijital olduğundan, “dijital yaşam” modası geçmiş bir terimdir. Dijital teknolojileri reddedenlerin yaşamları bile dijital işlemler ve prosedürlerce yönetilmektedir. Hükümetler, dev şirketler ve kamusal hizmetlerin hepsinde dijital teknolojiler yoğun olarak kullanılmakta ve yaşantılarımızı etkileyen kararlar alınmaktadır. Her birey, doğumuyla birlikte vatandaş ya da müşteri olarak, veri tabanları, çevrimiçi hesaplar ve kütükler üzerinde dijital varlıklarını sürdürmektedir. Bu çerçevede, 21 yüzyıl bireyinin yaşantısı dijital satırlar tarafından düzenlenmekte organize edilmekte ve yürütülmektedir. Bu bakış açısıyla, dijital yaşamın zorlukları olarak nitelendirdiğimiz olgular, binlerce yıldır süregelen asırlık zorlukların uyarlanmış versiyonlarıdır: binlerce yıldır yaşamaya ve mutlu olmaya çalışıyoruz.

Tabii ki, bazılarımızın yaşamları diğerlerine oranla daha dijital ve dijital olarak daha avantajlıdır. Dijital teknolojilerin etkileri bireyden bireye değişkenlik gösterebilmektedir. Dijital teknolojileri kullanmayı reddetmek ise önemli bir çıkmaz ve sosyal dışlanma gerekçesidir. Bu bakış açısıyla, günümüz bireyinin asıl sorunu dijital teknolojilerin kendileri için kullanılması değil, dijital teknolojileri kendi yaşamları için etkin olarak kullanabilmektir. Günümüz bireyinden, dijital teknolojileri kullanarak karar alması, kararlarını değerlendirmesi ve eyleme geçebilmesi beklenmektedir. Bu durum, “ideal yaşam” olarak tanımlanabilecek ortamları oluşturmak için dijital teknolojilerin etkin kullanımının önemini vurgulamaktadır.

Dijital teknoloji kullanımını çevreleyen sosyal ve psikolojik sorunlar oldukça karmaşıktır. Çocukların¹ bu denkleme dahil edilmesi sorunun özündeki karmaşıklığı katlamaktadır. Doğal olarak, 0-17 yaş aralığındaki yaşam dönemi, dijital teknolojiler ve dijital medya ile ilgili kendine has sorunlar ve zorluklar içermektedir. Bununla birlikte, bu sorunlar dijital teknoloji ve toplum ekseninde tartışıldığında genellikle küçümsenmekte ve görmezden gelinmektedir. Bu bölümün amacı, çocukların dijital teknolojileri kullanmasını çerçeveleyen sorunları biraz daha derinlemesine incelemektir. Dijital yaşamda çocuk olmak hangi zorlukları getirmektedir? Bunlar toplumsal ölçekte nasıl ele alınmalıdır?

Dijital Teknolojilerden En İyi Şekilde Yararlanmak

Yaygın bir şekilde kabul ettiğimiz, “dijital yaşam zorluklarını” tartışmaya başlarken, teknolojinin her zaman bireyin yararına çalıştığı varsayımını unutmayalım. Bunun gerçekleşmesi için gerekli parametrelere değinmiştik. En azından, her birey yaşamsal işlevlerini (ör: hayatta kalmak) yerine getirmek için dijital teknolojilerden destek almaktadır. Başarılı bir iş adamı olmak gibi daha ideal bir senaryoda ise, temel işlevlerin ötesinde dijital teknolojiler bireyin kendini gerçekleştirmesine destek olmaktadır. Daha önce belirttiğimiz gibi, bunun belirleyicisi bireyin dijital teknolojilerden yararlanabilme yeterliğidir. Diğer bir deyişle, birey dijital teknolojileri daha güçlü ve daha etkin kullanarak yaşamını zenginleştirebilmektedir.

Bu duruma daha önce filozofların “ideal yaşam” olarak niteledikleri yaşam tarzı demiştik. Sürekli tartışılabilen bir kavram olmakla birlikte, “ideal yaşam”, dijital teknolojilerin yaşamlarımızı faydalı, anlamlı ve güçlü kılacağı noktaları işaret etmektedir. Tabii ki, dijital teknolojileri bu noktalarda kullanabilmek bazı faktörlere bağlıdır. Bu faktörler, temelde dijital araçlara erişme kapasitesinden başlayarak, daha üst düzeylerde bireyin dijital varlığını yönetebilmesine kadar uzanmaktadır. Bunlar, temel/başarılı bir yaşam için, dijital teknolojilerden en iyi şekilde yararlanmamızı belirleyen faktörlerdir.

Vennhoven’in (2013) ideal yaşam tanımından hareketle, dijital teknolojilerin yaşamlarımız için taşıdığı “potansiyel” ve “sonuçları” ayırt etmemiz gerekiyor. Bu durumda, öncelikle dijital teknolojilerin yaşamlarımızı nasıl etkilediğini ele almalıyız: Dijital teknolojiler “potansiyel” olarak ideal bir yaşam sürebilmemizi nasıl etkileyebilir? Dijital teknolojiler “sonuç” olarak sürdürdüğümüz yaşamımızı

1 Bu çalışma çocuklar ve gençlerin dijital yaşamla mücadelesini ele almaktadır. Okumayı kolaylaştırmak için, 0-17 yaş aralığındaki tüm bireyler “çocuklar” olarak ifade edilmiştir.

nasıl etkilemektedir? Bu potansiyel etkiler ve sonuçlar yaşamlarımızın tüm katmanlarıyla (sosyal, ekonomik, fiziksel ve psikolojik) doğrudan ilişkilidir. Örneğin, aşağıda dijital teknolojilerin yaşamlarımızda rol almasını beklediğimiz alanlar listelenmiştir:

- Kimlik oluşturma ve öz kimlik
- Sosyal ilgiler ve ilişkiler
- Yaşam tarzı ve yaşam etkinlikleri
- Zihinsel ve fiziksel sağlık
- Yaşam doygunluğu, refah ve mutluluk
- Bilgi ve yeterlikler
- Öğrenme ve eğitim
- Ekonomik refah (ör: gelir düzeyi ve ev sahibi olma)
- İstihdam ve iş bulma

Doğal olarak, bu alanlarda başarının değerlendirilmesi oldukça öznel bir konudur. Örnek vermek gerekirse, yüksek gelirli bir işte çalışıyor olmak kolayca değerlendirilebilecek bir konu iken, mutluluk ve refah çok daha bulanık kavramlardır. Yine de, dijital teknolojiler bu alanların tümünde kendimizi gerçekleştirebilmemiz ve başarılı olabilmemiz için çok önemlidir.

Çocuklar ve Dijital Yaşam Konusunda Duyarlı Düşünmek

Peki hepimizi ilgilendiren bu endişeler çocukların yaşamları için ne ifade ediyor? Bir bakıma şu ana kadar bahsedilenlerin çoğu yetişkinleri ilgilendiriyor gibi görünebilir. Sonuç olarak, çocukların büyük çoğunluğu çalışmıyor ve ekonomik olarak aktif değiller. Başka bir deyişle, dijital yaşamları aileleri, okulları ve finansal bağımlılıkları tarafından kontrol edildiğinden, çocukların dijital yaşamları üzerinde sınırlı kontrol sahibi olduklarını düşünebiliriz. Ayrıca, dijital endişelerin ötesinde, çocukların esenliklerini belirleyen pek çok “daha acil” sorundan bahsedebiliriz. Çocukluk ve ergenlik, bu tür “yetişkin endişelerinden” uzak olduğumuz evreleridir.

Bununla birlikte, bu kitabın pek çok bölümünde örneklendiği üzere, dijital teknolojilerin çocukların yaşamlarındaki potansiyel ve sonuçlara etkileri gün geçtikçe artmaktadır. Pek çok çocuk, resmi otoritelerin beklentileri ve düzenlemelerinin aksine, küçük yaşlardan itibaren dijital teknolojileri etkin biçimde kullanabilmektedir. Çocuklar, eğlence, öğrenme ve diğer yaşamsal etkinliklerinde

dijital teknolojilerden yoğun biçimde yararlanmaktadır. Teknoloji, fiziksel, psikolojik ve duygusal esenliklerini desteklerken, çocukların sosyal ilişkilerini ve öz-kimliklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Etkin teknoloji kullanıcıları olmasalar bile, dijital teknolojiler yaşamlarının ilk anlarından itibaren çocuklar için kullanılmaya başlar. Örneğin, günümüzde pek çok ebeveyn henüz doğmamış çocuklarının ultrasonik görüntülerini sosyal ağlarda paylaşmaktadır (Leaver, 2015). Bu çerçevede, günümüzde çocukların dijital olarak erken doğduğunu iddia edebiliriz.

Dijital teknolojiler, çocukların yaşamlarının erken dönemlerinde yaşamsal sonuçlar olarak yer buldukları kadar, yaşamlarının kalan dönemleri için önemli bir potansiyel taşımaktadır. Dijital teknolojiler, çocukların bugünkü yaşamlarının ve potansiyel olarak gelecekteki yaşamlarının belirlenmesinde önemli roller oynamaktadır. Bu çerçevede, dijital teknolojilerden en iyi şekilde yararlanabilmek her gencin yaşamında bir baskı unsurudur.

Dijital teknoloji ve çocuk ilişkisinin önemi göz önüne alındığında, bu ilişkiyi çevreleyen sorunların daha dikkatli ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle, daha ileri gitmeden önce bu soruna nasıl yaklaşmamız gerektiğini tartışmakta fayda var. Öncelikle bu konudaki güncel, politik ve akademik tartışmalarda sınırlayıcı, azımsayıcı ve şüpheli yaklaşımlardan sakınmalıyız. Bu kitabın pek çok bölümünde altının çizildiği gibi, günümüz çocuklarını, önceki nesillerin aksine, teknolojiye yönelik doğuştan gelen bir yetenek ve özgüvene sahip “dijital doğanlar” varsaymak akıllıca olmayacaktır (Prensky, 2001). Bu yaklaşımın bariz sınırlamalarına rağmen, bu konuyu çevreleyen pek çok güncel politik ve profesyonel tartışmada çocuklara “uygulama nesli”, “kablosuz nesil”, “e-Çocuk” gibi yakıştırmalar yapılmaktadır. Bu yakıştırmalar özünde, dijital yatkınlıkları sayesinde, günümüz çocuklarının kendilerinden önceki nesillerin deneyimleyemeyeceği bir yaşam sürdüklerini ima etmektedir.

Sosyal bilimler çevrelerince çürütülmüş ve saygınlığını yitirmiş bu yaklaşımlar oldukça tehlikelidir. Aslında, çocukların doğuştan gelen teknolojik yeterlikleri ve yetenekleri olduğunu gösteren pek az bilimsel çalışma bulunmaktadır (Selwyn, 2009; Thomas, 2011). Bu tartışmalarda gözlemlenen en tehlikeli eğilim, gençler ve sosyal ortamları arasındaki farklılıkların göz ardı edilmesidir. Tüm gençlere doğal teknolojik yeterlikler ve yetenekler bahşedildiğini varsaymak, tartışmalarımızı çocukluk ve ergenlikteki yaşamsal deneyimlerin zenginliğinden ve değerinden uzağa taşıyacaktır (Buckingham, 1998).